

Súd: Okresný súd Nitra
Spisová značka: 9C/30/2009
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4109203326
Dátum vydania rozhodnutia: 05. 03. 2015
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Janka Benkovičová
ECLI: ECLI:SK:OSNR:2015:4109203326.29

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Nitra sudkyňou Mgr. Janou Benkovičovou v právnej veci navrhovateľov: 1. H. U., bytom W. XX, N., 2. H. V., bytom H. T. XXXX/X, N. - G. S., 3. O. O., bytom Y. XX (právni nástupcovia po neb. S. V., bytom Y. XX, zomr. dňa XX.XX.XXXX), všetci zast. Advokátska kancelária, JUDr. Cimrák, s.r.o., Štefánikova 7, proti odporcom: 1. Marta D., bytom N. XXX, zast. M.. Andrea Kelemenová, advokátka, Piaristická 1, Nitra, 2. V. R., bytom F. XXXX/X, R. O., 3. M. M., bytom G. víťazství XXXX/XX, A. X - Y., T. republika, D., o neplatnosť listiny o vydedení takto

rozhodol:

Z. určuje, že listina o vydedení spísaná dňa 1.10.2002 vlastnou rukou poručiťky O. C., rod. C., nar. XX.X.XXXX, zomr. dňa XX.X.XXXX je neplatná.

O trovách štátu a o náhrade trov konania bude rozhodnuté do 30 dní po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

odôvodnenie:

Navrhovateľ (ktorý v priebehu konania zomrel) sa návrhom pôvodne domáhal určenia neplatnosti listiny o vydedení spísanej poručiťkou O. C. dňa X.XX.XXXX zomrelej dňa XX.X.XXXX a zároveň sa domáhal určenia, že dôvody vydedenia uvedené v listine o vydedení zo dňa X.XX.XXXX nie sú dané. Návrh odôvodnil tým, že poručiťka O. C. bola jeho starou matkou, odporkyňa v 2. rade je jeho dcérou, odporca v 3. rade je jej vnuk - syn nebohej dcéry I. M. a odporkyňa v 1. rade je jej vnučkou, dcérou neb. V. V.. V konaní o dedičstve po poručiťke predložila dedička - odporkyňa v 1. rade závet ako aj listinu o vydedení zo dňa X.XX.XXXX, ktorú považuje za neplatnú, nakoľko v čase jej spísania mala poručiťka 95 rokov, bolo liečená na aterosklerózu mozgových ciev a na dementný syndróm, pričom jej stav sa od roku 1997 zhoršoval a po dobu 10 rokov dozadu nebola schopná sama písať, čítať, jej písmo bolo nečitateľné, starostlivosť jej zabezpečovala jediná žijúca dcéra V. R., teda odporkyňa v 2. rade. S ohľadom na pokročilý vek a jej zdravotný stav, nemala poručiťka vedomosť o spôsobe a forme vydedenia a nikdy to nebola ani jej skutočná vôľa, preto obsah listiny je v rozpore so skutočnosťou vzhľadom na ich vzťah.

Okresný súd v Nitre rozhodol vo veci rozsudkom č.k. 9C 30/2009-176 zo dňa 11.11.2010, takže predmetnému návrhu vyhovel, pričom na základe odvolania odporkyne v 1. rade, Krajský súd v Nitre uznesením č.k. 7Co8/2011-214 zo dňa 31.1.2012 napadnutý rozsudok súdu 1. stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s tým, že záver prvostupňového súdu o nespôsobilosti poručiťky na právne úkony je predčasný a nevychádza zo skutkových záverov, ktoré nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní, vzhľadom na rozpor záverov v O.. Z. a O.. H., ktorý bolo potrebné odstrániť a za danej procesnej situácie sa javilo vhodné nariadiť kontrolné znalecké dokazovanie. Zároveň odvolací súd uviedol, že súd 1. stupňa nedostatočne zistil skutkový stav a vec nesprávne posúdil po právnej stránke, pretože zo spisu nevyplýva, že sa oboznámil s listinou o vydedení napísanou vlastnou rukou, pričom ide o základný dôkaz, výpovede účastníkov a svedkov nevyhodnotil jednotlivo a vo vzájomných

súvislostiach, napriek tomu, že súd ich výpovediach značné rozpory a taktiež žiadnym spôsobom nevyhodnotil výpovede aj ďalších svedkov.

Právny zástupca navrhovateľov uviedol, že v konaní bolo preukázané dvomi znaleckými posudkami znalcami určenými súdom, že O. C. ku dňu spísania listiny o vydedení nebola spôsobilá na právne úkony. Poukázal na znalecký posudok. MUDr. Karola Turčeka CSc, ktorý sa v konaní posudzuje ako listinný dôkaz, nebolo preukázané, že bola spôsobilá na právne úkony. Uviedol, že listina o vydedení nie je platná, je to prísne formálny úkon, ako aj závet, poručiťka vydedila svojho vnuka, z dôvodu uvedených v odseku 1 písm. b) zákonného ustanovenia, pričom je uvedené, že poručiťka môže vydediť potomka, dôsledky vydedenia poručiťka sa nemôžu rozšíriť na ďalších potomkov bez toho, aby bol vydedený touto listinou potomok v priamom rade, na tom nemení nič skutočnosť, či sa tento dožije, alebo nedožije smrťou poručiťka. V danom prípade pokiaľ sa jedná o vnuka, vnukov a vnučky ide o určitú sankciu, nemôžu sa ale tieto účinky vydedenia rozšíriť na jeho potomkov, ako vyplýva z listiny o vydedení, nespomína sa, že by došlo, alebo malo dôjsť aj k vydedeniu jeho predkov, čo je dôležité preto, lebo na vnukov a vnučky môžu sa vzťahovať dôsledky vydedenia nezávislé od toho, či sa dopúšťali konania, ktoré umožnili vydedenie alebo nie. Tohto konania sa musí dopúšťať jedine ich predok. Vzhľadom na to, že nie je dodržaný tento prísne formálny postup, považuje listinu o vydedení za neplatnú. Ďalej uviedol, že ak by listina o vydedení bola platná, tak by bolo potrebné zistiť, prečo nedošlo k skutočnému záujmu zo strany vydedeného potomka, či poručiťka mal záujem o jeho prípadné návštevy, alebo vôbec o toho potomka a či mu bol zo strany poručiťka tento záujem prejavil, tiež prihliadnúť na skutočnosť, či vydedený potomok mohol vzhľadom na svoj stav, bydlisko, tento záujem mohol prejavovať. Vyjadril sa, že ak by súd dospel k záveru, že poručiťka bola spôsobilá na právne úkony, i keď to bolo vyvrátené, aj v takom prípade by bola listina o vydedení neplatná. Žiadal návrhu vyhovieť a zaviazat' odporcov na náhradu trov konania.

Navrhovateľka v 1. rade uviedla, že poručiťku O. C., ktorá bola jej prababkou poznala od detstva, posledné roky jej života ju nenavštevovala, nevedela sa vyjadriť ku skutočnosti, či bola spôsobilá napísať listinu o vydedení.

Navrhovateľ v 2. rade uviedol, že navštevoval poručiťku len ako dieťa, asi do roku 1990, má len sprostredkované informácie o poručiťke od matky. Nebol s poručiťkou v kontakte v období, keď mala spísať listinu o vydedení. Vyjadril sa, že podľa informácií v spornom období poručiťka nebola na tom najhoršie, ale jej stav zodpovedal jej veku. Poukázal na výpovede nezainteresovaných svedkov, ktorí vypovedali v ich prospech, od odporkyne v 2. rade má informácie, že sa denno-denne staralo o poručiťku a že v takom stave nie je možné, aby bola schopná utajiť napadnuté právne úkony, nezmenila sa, že sa chystá nejaký závet spísať.

Právna zástupkyňa odporkyne v 1. rade uviedla, že na pojednávaní 30.3.2010 bol vtedy prítomnou zástupkyňou navrhovateľov zobrať späť návrh v časti o určenie, že dôvody vydedenia nie sú a navrhovatelia zotrvali na prvom výroku pôvodného petitu ohľadne neplatnosti listiny o vydedení. Vyjadrila sa, že obidva znalecké posudky vypracované súdom ustanovenými znalcami sa opierajú predovšetkým o závery uvedené v zdravotnej dokumentácii všeobecným lekárom poručiťky MUDr. G., napriek skutočnostiam uvedenými vypočutým znalcom, jednoznačné skonštatovanie o nespôsobilosti poručiťky dňa 1.10.2002, musí bez akýchkoľvek pochybností mať oporu v zdravotnej dokumentácii a v zdravotných nálezoch. U poručiťky však sám MUDr. G. na pojednávaní dňa 15.7.2010 sa vyjadroval o stave jej spôsobilosti práve dňa 1.10.2002 veľmi nejednoznačne a neurčito. Poukázala na to, že nedostatok zdravotnej dokumentácie pre skonštatovanie nespôsobilosti na právne úkony nie je možné ospravedlniť tým, že v danom momente nebol dôvod na zabezpečovanie konkrétnych vyšetrení, ktoré by demenciu jednoznačne potvrdili, nakoľko táto diagnóza bola len diagnózou vedľajšou, ak neexistujú jednoznačné lekárske nálezy, nie je možné urobiť právny záver o nespôsobilosti poručiťky na právne úkony. Žiadala návrh zamietnuť a priznať náhradu trov konania.

Odporcovia v 2. a 3. rade sa nedostavili, mali doručené predvolanie, neúčast' neospravedlnili a preto súd podľa § 101 ods. 2 O.s.p. pojednával v ich neprítomnosti.

Znalec MUDr. Svetozár Droba, uviedol, že po preštudovaní dospel som k záveru aj s vedúcim znalcom ich znaleckej organizácie, že na tých záveroch v svetle súčasných poznatkov od čias, kedy vypracovali posudok a kedy vystupovali na pojednávaní ohľadne závetu, spôsobilosti poručiťky respektíve vydedujúcej osoby na tento právny úkon, sú úplne identické, podľa všetkých dostupných

informácií jej kognitívne funkcie konkrétne intelekt a pamäť boli narušené do takej miery, že ani na tento právny úkon nebola spôsobilá, pričom vychádza z tých istých východísk ako pri posúdení jej spôsobilosti na spisanie závetu a to zo znaleckého posudku MUDr. Strhana, ako aj zo zdravotnej dokumentácie, z ktorej už roky pred spísaním vydedenia vyplýva, že najpovolanejšia osoba, ktorou bol jej obvodný lekár MUDr. G., ktorý s ňou prichádzal do styku hodnotil menovanú ako stredne ťažko a postupne až ťažko dementnú, stav ťažkej demencie bol klinickým pracoviskom u nej stanovený v roku 2006, čo bolo už po vykonaní právnych úkonov, ale významne to spochybnilo a prakticky aj vylúčilo možnosť, že posudzovaná v čase oslavy stých narodenín bola k právnym úkonom spôsobilá, čo by sa dalo vyčítať z článku v lokálnych novinách, čo nemožno uprednostniť pred renovovaným klinickým pracoviskom, kde bol u pacientky stanovený ťažký stupeň demencie už rok pred tým. Odborné nálezy, ktoré MUDr. Turček odporučoval v danom stave, ani praktický lekár ani nikto iný okrem osoby, ktorá by cielene sa snažila spochybniť, alebo potvrdiť prítomnosť spôsobilosti u menovanej na uvedené právne úkony, by nikoho nenapadlo tieto úkony robiť, pretože sa jednalo o vetchú, fyzicky značne zošlú osobu, u ktorej medikácia prichádzajúca do úvahy napr. u fyzicky zdatného dementného jedinca by mohla korigovať so zachovaním jej prítomného telesného zdravia, čo by narušilo úplne základnú medicínsku zásadu - *primun nil nocere* (v prvom rade neškodiť). Opakované konštatovania praktického lekára hovoria o jej demencii, jedná sa o zmiešanú demenciu, demencia bola spôsobená cievnyimi mozgovými zmenami, bolo zo svedeckých výpovedí "potvrdené" preto môžu hovoriť iba o pravdepodobnosti blížiacej sa istote. Výpovede svedkov z jednej aj druhej strany nespochybňujú, ale vždy bývajú ovplyvnené, to znamená emocionálne tendencujúce, teda kvantitatívne - emočné, ovplyvnenie hodnotiacich súdov, do toho smeru, do ktorého sa im to hodí. Poukázal na výpoveď susedy - nezainteresovanej osoby, že v psychike pani O. C. dochádzalo už pred rokom 2000 a to k takým zmenám, ktoré svedčili pre úbytok jej poznávacích schopností, korektné hodnotenie jej funkcií sú z roku 2006. Uviedol, že praktický lekár je najspôsobilejší, vzhľadom na jeho medicínske vzdelanie, ktoré ako praktický lekár musí mať určité, nie také hlboké ako odborník, ale má rigoróznú skúšku zo psychiatrie, internej medicíny, z neurológie, má také vedomosti z týchto medicínskych disciplín, ktoré mu umožňujú hrubo orientačne stav pacienta i v tomto smere hodnotiť, tie hodnotenia v jeho zdravotnej dokumentácii, že je dementná, že sa jedná o postupujúcu demenciu sú, dňa 1.11.1994 bola k posudzovanej privolaná zdravotnícka pohotovosť kvôli náhlemu zhoršeniu zdravotného stavu, pričom z niektorých klinických prejavov sa dalo usudzovať, že nemožno vylúčiť prechodné nedokrvenie mozgových ciev, generalizovaná ateroskleróza bola internistom MUDr. N. S. diagnostikovaná už dňa 24.1.1983 a ten istý špecialista konštatoval prítomnosť tejto diagnózy dňa 16.2.1993. Ďalej uviedol, že ateroskleróza môže mať vplyv v súvislosti s inými klinickými prejavmi na spôsobilosť pacienta, diagnózy arteriálna hypertenzia, ischemická choroba srdcová, chronická bronchitída sa vyskytujú v zdravotnej dokumentácii menovanej opakovane už od 80-tich rokov 20. storočia, v roku 1973 sa v dokumentácii objavuje diagnóza neurastémie, pravdepodobné je, že sa jedná o pseudoneurastémiu, čo je práve prejav mozgovej aterosklerózy s významným klinickým sprievodom tohto ochorenia. V priebehu celého roku 2002 bola posudzovaná neschopná postarať sa o seba, nemožno považovať za chybu, ak nepopísal prejavy demencie O. G., nepredpokladal, že toto bude potrebné pre posúdenie jej k jej spôsobilosti. Uviedol, že demencia nebola prioritnou diagnózou pacientky, bola pridruženou, prítomnosť demencie vylučuje pacienta robiť právne úkony, úplne exaktné by bolo prejavy detailne popísať, toto praktickí lekári nerobia z rôznych dôvodov, z dôvodu zaneprázdnenosti. Už v prvom štádiu ľahkej demencie dochádza k významným emocionálnym prejavom u takto postihnutého, jeho hodnotenie situácie sa stáva čoraz viac subjektívnym a emocionálne ovplyvneným, do čoho patrí aj zvýšená sugestibilita, to znamená, že môže sa nechať už i takto nie veľmi významne úbytkom kognitívnych funkcií postihnutý jedinec, stať sugestívnym a ovplyvniteľným, jeho schopnosť uvedomiť si dôsledky svojho počínania je uvedeným psychickým postihnutým niekedy aj dosť významne postihnutá až do tej miery, že napríklad vôbec nedomyšľa dôsledky svojho jednorázového, nie celkom premysleného konania. Poukázal na to, že na DVD zázname - to už bola pacientka v ťažkej demencii, pričom vychádza z konštatovania renovovaného pracoviska v roku 2006, že sa jednalo o ťažkú demenciu. Uviedol, že už rok pred stými narodeninami bola konštatovaná exaktné ťažká demencia, ťažko dementný pacient za primeranej réžie a inscenovania môže pôsobiť veľmi povrchno, celkom nenarušeným dojmom, demencia, ťažká ateroskleróza, ischemická choroba srdca, je už prítomná niekoľko desiatkov rokov, predpokladané rozvíjanie dementného syndrómu už od konca milého storočia, demencia sa vyvíjala dlhšiu dobu už od minulého storočia. Nevedel sa vyjadriť kedy sa stala nespôsobilou na právne úkony, ale výpovede nezainteresovaných osôb tvrdia, že už od roku 1998 sa správala ako dementná, teda 10 rokov pred smrťou, pričom keď už dokumenty spisovala, pravdepodobnosť, že nebola spôsobilá na tieto právne úkony je tak vysoká, zaľahnutie môže aj nemusí mať vplyv na vývoj demencie, dynamika vývoja demencie bola už od konca 70-tych rokov 20. storočia,

keď tá ťažká ateroskleróza, ischémia srdca pseudoneurastémia a ateriálna hypertenzia boli popisované stavy, ktoré by mohli evokovať, že sa jednalo o drobné mozgové infarkty, ktoré vždy postupne poznávacie schopnosti zhoršujú. Vyjadril sa s pravdepodobnosťou blížiacou sa istote, že na konci 90-tych rokov nebola spôsobilá na právne úkony, pričom takýto pacient už emocionálne nie je schopný spracovať rôzne podnety z okolia do tej miery, ako jeho konanie, jeho konkrétny úkon, ktorý urobí ovplyvní.

Svedok MUDr. Turček uviedol, že na strane 3 posudku uviedol, z čoho vychádzal, posudok vypracoval na požiadanie účastníka k ďalšiemu konaniu, pracoval s tým, čo mu predložila žiadateľka o posudok, vychádzal zo zápisníc z pojednávaní, mal k dispozícii znalecký posudok MUDr. Strhana a zdravotnú dokumentáciu o posudzovanej od MUDr. G.. Uviedol, že v znaleckom posudku MUDr. Strhana sú niektoré východiská, závery sú skôr konštruktívne, vychádzal predovšetkým z diagnózy MUDr. G., ktorý nie je odborne spôsobilý pre takúto diagnózu - demenciu, zápisy všeobecného lekára sú nedostatočné, MUDr. G. nikdy nezdôvodnil diagnózu - demenciu, neoprel ju o žiadne fakty, pričom u starších ľudí sa táto diagnóza zvykne konštatovať, ale v záznamoch posudzovanej nie sú zdôvodnené kroky pre zistenie diagnózy, nemala žiadne odborné vyšetrenie pre posúdenie stupňa aterosklerózy, žiadnu liečbu, posudzovaná mala aterosklerózu, čo je proces dlhodoby, avšak progresia procesu je veľmi individuálna. Poukázal na to, že zomrela v r. 2008, po tom čo oslávila sté narodeniny, mala rozhovor s novinármi, vykonal sa aj videozáznam pri stých narodeninách, z ktorého videl, že hovorila kontinuálne, vetná skladba bola dobrá, čo bol veľmi dôležitý dôkaz, na rozdiel od iných dohadov, rozhovor bol laický, ale rozdiel je v diagnóze, u dementného človeka už z bežného rozhovoru zistí, že trpí demenciou. Vyjadril sa, že nemal zápisnicu o vylúčení MUDr. G.. MUDr. G. nepokračoval terapeuticky, vychádza z faktov, podobnosť demencie s mentálnou retardáciou nie je dobrá, je veľmi vzdialená, fakty nie sú dostatočné, je to dedukcia údajovo. Nevedel sa vyjadriť ako dlho trval videozáznam, pamätal si, že to bolo 15 minút, existujú lucívne intervaly, ale v tomto prípade sa to nedalo naplánovať, pretože sa oslava konala. Únava môže znižovať výkon. Uviedol, že obsah listiny o vydedení je veľmi pekný vzhľadom k tomu, koľko mala rokov, niekto jej to asi musel povedať, ako to má napísať, sama to určite nevedela, nakoľko nie je právnik, podstatný je zámer, motivácia.

Znalec MUDr. Strhan konštatoval, že v zdravotnej dokumentácii posudzovanej MUDr. G. symptomatika demencie absentuje, ale z odborného hľadiska nemá dôvod spochybňovať diagnostický záver ošetrojúceho lekára, ktorý ním bol 21 alebo 22 rokov. Obaja ako znalci sme nahraditeľní, ale MUDr. G. ako ošetrojúci lekár, nie. Uviedol, že mnohé zdravotné dokumentácie, ktoré dostáva nielen od všeobecných lekárov, ale aj od psychiatrov sú z hľadiska symptomatiky ale aj terapie nedostatočné. Poukázal na symptomatiku aj ďalších lekárov a to neurológov a internistu ohľadne aterosklerózy, ktorá u posudzovanej bola, z čoho sa dá usudzovať na akej báze a symptomatike ateroskleróza, akú príčinu mala demencia. Vyjadril sa, že veľa všeobecných lekárov len zapíše pacientom demenciu bez adekvátnej liečby. Prvýkrát bola demencia diagnostikovaná MUDr. G. v r. 1997. Vychádzal aj z toho, že v tom období už posudzovaná nemohla byť doma sama, potrebovala opatrovatelku, musel k nej chodiť ošetrojúci lekár, preto stupeň demencie usúdil minimálne za stredne ťažký. Uviedol, že v čase spisovania listiny trpela takým stupňom demencie, že nebola spôsobilá na právne úkony, podklady pre takýto záver mu stačili, vychádzal z lekárskeho nálezov a to aj neurológov, aj na záznam zo dňa 01. 11. 1994, kde bola privolaná RZP a u vyšetrení bol zistený nystagmus, keď dochádza k nedokrveniu mozgu, ku ktorému dochádza pri ateroskleróze, dochádza k nedokrveniu mozgu. Vyjadril sa, že keď sa vykonal rozhovor s vyšetrouanou, nešlo o odborné vyšetrenie, nevyšetroval ju lekár, tento dôkaz bol pre neho málo, pretože zažil iné záznamy, kde išlo iné duševné poruchy a nedalo sa o ne oprieť, dôležité sú informácie od ľudí, s ktorými žila, podľa opatrovníčky, často posudzovaná videla rôzne veci, ide o psychotický stav, pre neho nemal význam videozáznam v súdnom spise. Poukázal stavy, ktoré uvádzal lekár pri každej kontrole od r. 1997 až do r. 2003, popísal sedem návštev, avšak v záznamoch je viac, vypísal len tie najpodstatnejšie záznamy, kde boli symptómy súvisiace s psychikou. Uviedol, že ak trpí jedinec demenciou, je ľahko ovplyvniteľný, je to prirovnateľné k mentálnej retardácii, opieral sa aj o časový horizont, nálezy odborných lekárov a nesúhlasil s názorom, že všeobecný lekár nemôže diagnostikovať demenciu. Uviedol, že skutočnosť, že MUDr. G. nenasadil žiadnu liečbu, nemení zo znaleckého hľadiska žiadny záver, z odborného hľadiska nie sú lieky na vyliečenie demencie, iba na spomalenie, pre liečbu demencie sa používajú nootropiká a pri Alzheimerovej demencii sa používajú antialzheimeriká, apalmin, ktorý sa používal u posudzovanej je na upokojenie, odstraňuje úzkosti. Tento liek lekári používajú, resp. zneužívajú aj u pacientov, ktorí netrpia demenciou. Nie je to účinný liek na liečenie demencie, anxiolitiká sa dávajú pacientom, nejde o liečbu demencie, ale o riešenie pridružených príznakov. Pripojil sa k tvrdeniu, že niekto to musel pripraviť.

Súd okrem výsluchu účastníkov konania, svedkov, znalcov doplnil dokazovanie oboznámením sa s výmenným listom, výpis zo zdravotnej dokumentácie, rozhodnutie ÚPSVaR Nitra pracovisko Zlaté Moravce, posudok z č.l. 16 ÚPSVaR oddelenie posudkových činností, úmrtný list, potvrdenie mesta Zlaté Moravce, čestné prehlásenie, potvrdenie ÚPSVaR Nitra pracovisko Zlaté Moravce, súhlas s prevodom zo Slovenských telekomunikácií, vyjadrenie MUDr. G., finančné listy, výňatok z Tekovských novín, znalecký posudok č. 4/2010, finančné listy, znalecký posudok č. 8/2010, DVD, výpisy zo zdravotnej dokumentácie, osvedčenie o dedičstve, znalecký posudok č. 51/2014, spis 22D/976/2008, listina o vydedení uložená v č. Z.z. 2/08, spis 7C/29/2009 a dospel k tomuto skutkovému a právnomu záveru:

Poručiiteľka Mária Halandová sa narodila dňa 18.8.1907 a zomrela dňa 10.4.2008. Z dedičského spisu vedeného pod sp.zn. 22D976/2008 bolo zistené, že uznesením Okresného súdu v Nitre zo dňa 29.9.2008 súd odkázal V. R., ktorá je dcérou poručiiteľky na podanie žaloby o určenie neplatnosti závetu spísaného poručiiteľkou vlastnou rukou dňa X.XX.XXXX a S. V., ktorý je vnukom poručiiteľky na podanie žaloby o určenie neplatnosti listiny o vydedení spísanej dňa X.XX.XXXX vlastnou rukou poručiiteľky. Z obsahu dedičského spisu bolo zistené, že v dedičskom konaní predložila odporkyňa v 1. rade závet napísaný rukou poručiiteľky zo dňa X.XX.XXXX a listinu o vydedení napísanú rukou poručiiteľky zo dňa X.XX.XXXX. Listinou o vydedení písanou vlastnou rukou poručiiteľky táto vydedila vnuka S. V., teda pôvodného navrhovateľa v celom rozsahu z dôvodov, že o ňu neprejavuje záujem od roku XXXX, netelefonuje, nepíše a videla ho v roku XXXX pri pohrebe dcéry a v roku XXXX pri pohrebe jeho otca.

Zo znaleckého posudku č. 4/2010 znalca MUDr. Patrika Strhana z odboru psychiatria bolo zistené, že poručiiteľka O. C., nebola vzhľadom na svoj zdravotný stav schopná posúdiť obsah, význam a dôsledky právneho úkonu, ktorý urobila a to listiny o vydedení, v čase spísania listiny o vydedení trpela duševnou poruchou, ktorá ju vylučovala zo spôsobilosti na právne úkony a touto poruchou bola vaskulárna demencia, pričom poručiiteľka mala diagnostikovanú už v roku XXXX všeobecným lekárom O. G. semilnú demenciu z klinického vyšetrenia a odborných vyšetrení v domácom prostredí. Okrem toho trpela aterosklerózou od roku 1993, ktoré ochorenie postihuje mozgové cievy a s pribúdajúcim vekom zhoršuje prekrvenie mozgu, na ktorý stav najskôr reagujú pamäťové bunky a jej dôsledkom sú problémy s pamäťou - ľudovo povedané skleróza. V prípade poručiiteľky sa predpokladá ako známa príčina dementného procesu systémové ochorenie - ateroskleróza, postihujúca celý cievny systém vrátane ciev centrálného nervového systému teda mozgu a opierajúc sa o časové údaje zo zdravotného záznamu je diagnóza demencie u poručiiteľky uvádzaná už od X.XX.XXXX takmer pri každej kontrole v diagnostickom závere obvodného lekára do roku XXXX, čo je dlhšie obdobie ako vyžaduje MKCH teda dlhšie ako 6 mesiacov. Už medzi rokmi 1973 a 1983 sa dá predpokladať začiatok rozvoja dementného procesu, pričom ide o progredujúce ochorenie, čo znamená, že sa jeho klinický obraz zhoršuje a už jej druhý teda tretí stupeň postihnutia znemožňuje jedincovu schopnosť samostatne existovať. V roku 2006 kedy bola hospitalizovaná v NsP Zlaté Moravce na chirurgickom oddelení pribudol imobilizačný syndróm, generalizovaná osteoporóza a zmiešaná demencia prevažne vaskulárneho ťažkého stupňa. Z výpovede obvodného lekára poručiiteľky MUDr. O. G. bolo zistené, že ošetroval poručiiteľku v domácom prostredí, kde bol privolaný pre iné zdravotné problémy pacientky, u ktorej spozoroval zmeny v psychike, ale aj somatické znaky, vykonal jej test minimálnej mentálnej schopnosti a kognitívnych funkcií, zistil, že nevedela, aký je deň v týždni, aké je ročné obdobie, nepamätala si názvy príbuzných, mala poruchy pamäte, predĺženú latenciu odpovedí a nesprávne plnila trojstupňový príkaz, ktoré ochorenie malo stupňový charakter. Podľa vyjadrenia obvodného lekára pacientka v roku 2002 trpela demenciou, pričom išlo prechod medzi ľahkou a stredne ťažkou demenciou. Konanie o určenie neplatnosti závetu je vedené na tunajšom súde po sp.zn. 7C/29/2009. Odporkyňa v 2. rade je jedinou žijúcou dcérou poručiiteľky, pričom ďalší účastníci konania sú jej vnuci a to navrhovateľ, odporca v 3. rade, odporkyňa v 1. rade, ktorá je zároveň sestrou navrhovateľa.

Z DVD záznamu z osláv stých narodenín poručiiteľky dňa 17.8.2007 bol zrejмый prejav poručiiteľky, ktorá komunikovala, slovný prejav bol jednoduchý a uvádzala stručné údaje zo svojho života, ohľadne štúdia, práce, detí, pričom sa vyjadrovala s chybami v skloňovaní a pri podpise vyžadovala podporu a pomoc inej osoby.

Z kvitančného listu Slovenskej pošty o preberaní dôchodku z roku 2002 bolo zistené, že dôchodok si poručiiteľka preberala vlastnoručným podpisom. Poručiiteľka od roku 2002 žila v spoločnej domácnosti s

odporkyňou v 2.rade, ktorú podľa jej vyjadrenia oslovovala menom Helena, je to v súčasnosti jej jediná žijúca dcéra.

Zo spisu tunajšieho súdu sp. zn. 7C/29/2009 súd zistil, že v konaní o neplatnosť závetu na návrh navrhovateľov: 1. V. R., 2. M. M., 3. H. U., 4. H. V., 5. O. O., proti odporkyňi: O. D., bolo rozhodnuté rozsudkom č.k. 7C 29/2009 zo dňa 17.02.2015 tak, že súd určil, že závet spísaný dňa 01.10.2002 vlastnou rukou poručiťky O. C. rodenej C., zomr. dňa XX.XX.XXXX je neplatný. V predmetnom konaní súd poukázal na konfrontáciu svedka MUDr. Turčeka a znalca MUDr. Strhana, ktorá bola vykonaná v konaní 9C/30/2009 a z ktorej vyplýva, že obaja uvedení uznali, že obsah listiny o vydedení tak, ako bola napísaná, poručiťka sama určite napísať nevedela, niekto jej musel povedať, ako to má napísať, niekto jej to musel pripraviť. Nakoľko listina o vydedení a závet boli spísané v rovnaký deň, je vysoko pravdepodobné, že obe listiny niekto pripravil a poručiťke nadiktoval.

Z výpovede svedkyne S. A., býva neďaleko poručiťky bolo zistené, že stav poručiťky bol mentálne slabší už 10 rokov nazad, čo sa prejavovalo tým, že zabúdala, nerozpoznávala ľudí, pričom tieto prejavy mala asi od roku 1998, teda 10 rokov pred smrťou a posledný rok jej života ju navštevovala, keď sa vrátila z nemocnice po zlomenine, správanie poručiťky sa zmenilo za posledné roky, najskôr bývala sama, ale neskôr sa k nej nasťahovala dcéra, pretože nebola schopná sa o seba postarať a i keď poručiťka bola zdatná a aj pohyblivá, na ďalšie úkony ako varenie, umývanie, upratovanie potrebovala pomoc. Z výpovede svedka L. R. bolo zistené, že žil v spoločnej domácnosti s poručiťkou, ktorá bola jeho starou matkou od roku XXXX do roku XXXX, poručiťka nevidela, že má jedlo na tanieri, jej dôchodok preberala jeho matka, teda odporkyňa v 2. rade, od 80-tych rokov už poručiťka nepísala, muselo sa na ňu kričať do telefónu, pretože bola hluchá. Svedkyňa N. S., družka pôvodného t.č. nebohého navrhovateľa uviedla, že z telefonátov navrhovateľa a poručiťky vyplývalo, že poručiťka si už nepamätala, jej stav sa zhoršoval, pamäť mala dobrú do roku XXXX, ale potom už rozmýšľala, ktorý z vnukov ju navštívil.

Zo znaleckého posudku č. 51/2014 znaleckej organizácie Centrum duševného zdravia, s.r.o., vyplýva odborný záver, že u poručiťky sa v čase spísania závetu a listiny o vydedení dňa 1.10.2002 jednalo o demenciu cievného pôvodu, prinajmenšom stredne ťažkého stupňa. Zároveň sa znalecká organizácia v rámci posudzovania znaleckých posudkov MUDr. Strhana a MUDr. Turčeka, stotožnila so závermi znalca MUDr. Strhana a vyslovila záver, že jeho závery uvedené v znaleckom posudku č. 4/2010 sú správne a dospela k záverom totožným, z ktorých vyplýva, že poručiťka v čase spísania príslušných listín trpela závažnou duševnou chorobou - demenciou prevažne cievného pôvodu, najmenej stredne ťažkého stupňa a že poručiťka v čase spísania príslušných listín nebola schopná vzhľadom na svoj zdravotný stav posúdiť obsah, význam a dôsledky právneho úkonu, ktorý urobila - listiny o vydedení spísanej dňa 1.10.2002.

Z výsluchom znalca MUDr. Svetozára Drobu súd zistil, že v danom období nebol dôvod robiť vyšetrenia, ktoré požadoval MUDr. Turček, pretože by osobu vo veku viac ako 90 rokov enormne zaťažili a pokiaľ sa nejedná o život ohrozujúci stav, takéto vyšetrenia sa obvykle nerobia. Súd mal tiež preukázané, že MUDr. G. bol kompetentný stanoviť poručiťke aj psychiatrickú diagnózu, pretože ju poznal 20 rokov a absolvoval rigoróznu skúšku z odboru psychiatria. U poručiťky išlo o demenciu cievnú, o čom svedčí aj jej dynamika, v roku 2006 išlo o ťažkú aterosklerotickú demenciu. Akákoľvek medikácia môže byť pre pacienta riziková, osobitne u pacientky, ktorá mala menej ako 40 kg hmotnosti a vek, ktorý sám o sebe predstavoval riziko. Cieвне ochorenie poručiťky bolo liečené len symbolicky (ENERBOL je liek zlepšujúci oxysličenie mozgu), antialzheimeriká sú pri tejto diagnóze kontraidikované. Nespôsobilosť na právne úkony bola spôsobená demenciou, pričom podľa záznamov praktického lekára, spôsobilosť na právne úkony poručiťky od roku 1997 treba spochybníť.

Podľa § 38 ods. 1 Obč. zákonníka (OZ) neplatný je právny úkon, pokiaľ ten, kto ho urobil, nemá spôsobilosť na právne úkony.

Podľa § 38 ods. 2 OZ takisto je neplatný právny úkon osoby konajúcej v duševnej poruche, ktorá ju robí na tento právny úkon neschopnou.

Nedostatok spôsobilosti na právne úkony (judikovanej alebo faktickej) v dôsledku duševnej poruchy je dôvodom absolútnej neplatnosti právneho úkonu. Nedostatok spôsobilosti na právne úkony v

jednotlivom prípade však môže byť dôsledkom duševnej poruchy, pre ktorú je určitá osoba nespôsobilá len na práve urobený právny úkon. V tomto prípade sa nevyžaduje súdne rozhodnutie o obmedzení alebo pozbavení spôsobilosti na právne úkony. Stačí dôkaz o tom, že osoba konala v duševnej poruche. Duševná porucha sa musí zistiť v súlade s poznatkami príslušných vedných disciplín (z odboru zdravotníctva, z odvetvia psychiatrie, patopsychológie a pod.) a musí sa viazať na okamih urobenia právneho úkonu. Je už vecou konkrétneho posúdenia, či osoba konala v prechodnej alebo trvalej duševnej poruche.

Podľa § 469a ods. 1 OZ porúčiteľ môže vydediť potomka, ak

- a) v rozpore s dobrými mravmi neposkytol porúčiteľovi potrebnú pomoc v chorobe, v starobe alebo v iných závažných prípadoch,
- b) o porúčiteľa trvalo neprejavuje opravdivý záujem, ktorý by ako potomok mal prejavovať,
- c) bol odsúdený pre úmyselný trestný čin na trest odňatia slobody v trvaní najmenej jedného roka,
- d) trvalo vedie neusporiadaný život.

Podľa ods. 2 cit. ust. pokiaľ to porúčiteľ v listine o vydedení výslovne určí, vzťahujú sa dôsledky vydedenia aj na osoby uvedené v § 473 ods. 2.

Podľa ods. 3 cit. ust. o náležitostiach listiny o vydedení a o jej zrušení platia obdobne ustanovenia § 476 a 480; v listine však musí byť uvedený dôvod vydedenia. § 369 a Občianskeho zákonníka.

Vydedenie však prichádza do úvahy iba u neopomenuteľných dedičov. Neopomenuteľnými dedičmi sú deti porúčiteľa. Ustanovenie § 469a umožňuje, aby sa vydedenie vzťahovalo aj na potomkov vydedeného dediča (vnukov porúčiteľa), avšak za predpokladu, že je to v listine o vydedení výslovne uvedené. Vydedenie je jednostranný právny úkon (prejav vôle) porúčiteľa, ktorým svojho potomka ako neopomenuteľného dediča vylučuje z dedenia na základe niektorého z dôvodov taxatívne uvedených v § 469a.

Neodmysliteľnou obsahovou náležitosťou prejavu porúčiteľovej vôle pre prípad jeho smrti, ktorá obsahuje ustanovenie o vydedení, je výslovné uvedenie zákonného dôvodu vydedenia. Ak by listina o vydedení obsahovala iný dôvod, taký prejav by bol neplatný.

Z odseku 3 vyplýva, že na platnosť právneho úkonu o vydedení sa vyžaduje písomná forma takisto ako pri závete. Prejav o vydedení porúčiteľ môže urobiť buď súčasne, spolu so závetom, alebo aj osobitne. Pokiaľ ide o formálne náležitosti listiny o vydedení, zákon pre ňu predpisuje rovnaké náležitosti ako pri závete. Preto listinu o vydedení možno spísať vlastnoručne, alebo ju zriadiť v inej písomnej forme za účasti svedkov alebo vo forme notárskej zápisnice (§ 476). Dôsledkom vydedenia je to, že inak neopomenuteľný dedič zo zákona nededí, a teda nemá právo ani na svoj zákonný podiel. Z formulácie dôvodov vydedenia uvedených najmä v písmenách b) a d) vyplýva, že ide o subjektívne dôvody, resp. dôvody, ktoré sa posudzujú zo subjektívneho hľadiska. Vydediť potomka možno iba z jedného z dôvodov uvedených v zákone a tento dôvod musí existovať už v čase pred prejavom porúčiteľovej vôle v listine o vydedení.

Predmetom dokazovania bolo posúdenie platnosti listiny o vydedení spísanej porúčiteľkou O. C. v zmysle ustanovenia § 469a Občianskeho zákonníka. V konaní bolo dokazovanie zamerané na posúdenie platnosti tohto právneho úkonu a to predovšetkým z hľadiska spôsobilosti porúčiteľky na právne úkony, ktorá skutočnosť bola namietaná navrhovateľom v konaní.

Z vykonaného dokazovania, ktorými dôkazmi sú predovšetkým znalecké posudky znalcov z odboru psychiatrie, ako aj z výsluchu všeobecného lekára O. G., z ktorého zdravotnej dokumentácie predovšetkým znalci vychádzali, vyplynul jednoznačný záver o nespôsobilosti porúčiteľky na právne úkony, nakoľko v čase spísania listiny o vydedení trpela duševnou poruchovou, ktorá ju na tento úkon vylučovala. Porúčiteľka mala v čase spísania listiny o vydedení 95 rokov, od roku 1983 trpela aterosklerózou, ktorá bola podľa záveru znalca príčinou senilnej demencie, ktorú v zdravotných záznamoch porúčiteľky všeobecný lekár uvádzal už od roku 1997. Podľa vyjadrenia znalca toto ochorenie je progredujúce a vzhľadom na počiatok zaznamenania tohto ochorenia v zdravotnej dokumentácii porúčiteľky v roku 1997 a dátum spísania listiny o vydedení v roku 2002 je zrejmý záver, že v čase spísania listiny o vydedení už dosahovalo toto ochorenie taký stupeň, že ju vylučovalo zo

spôsobilosti a vedomosti následkov ako aj obsahu právneho úkonu, ktorý poručiiteľka spísala vlastnou rukou. Podľa názoru súdu je zdravotná dokumentácia poručiiteľky u MUDr. G., z ktorej vychádzali znalci dostatočným relevantným dôkazovým materiálom pre závery znalcov, ktorý vyhodnotili túto dokumentáciu a dospeli k záveru, ktorý bol uvedený v posudkoch a aj s poukazom na ďalšie vykonané dôkazy akými boli výsluchy účastníkov a to najmä odporcov v 2. a v 3. rade ako aj výsluchy svedkov vypočutých predovšetkým Ivana R., ktorý bol síce príbuzným poručiiteľky, bol to jej vnuk a svedkyne S. A. bolo dostatočným a nezvratným spôsobom preukázané, že poručiiteľka mala zmeny v správaní v čase keď spísala predmetný právny úkon. Tento záver nespochybňuje ani záznam z DVD nahrávky zo tých narodenín poručiiteľky, z ktorom bol jej prejav primeraný veku, išlo o veľmi jednoduchý prejav, gramaticky sa nevyjadrovala správne a ani tento jej prejav nezbudil dôvodné pochybnosti o tom, že poručiiteľka netrpela duševnou poruchou, ktorú skutočnosť konštatovali aj znalci. Znalecký posudok MUDr. Turčeka predložený odporkyňou v 1. Rade, síce uvádzal chýbajúci popis symptómov v dokumentácii poručiiteľky, nevykonané odborné vyšetrenie a nezaznamenanie stupňa demencie, avšak tieto skutočnosti boli objasnené výsluchom ošetrujúceho lekára, zmeny duševného stavu potvrdili aj svedkovia a obaja súdom ustanovení znalci, ktorí vychádzali zo zdravotnej dokumentácie poručiiteľky a z obsahu spisu, vyvodili zhodný záver o nespôsobilosti poručiiteľky na právny úkon listiny o vydedení.

Z výsluchu ošetrujúceho lekára boli zistené symptómy demencie, ktoré síce v zdravotnej dokumentácii všeobecný lekár neuviedol. Skutočnosť, že trpela demenciou potvrdzuje aj ďalší záver z lekárskeho ošetrovania v NsP Zlaté Moravce v roku 2006, kde jej opätovne bola diagnostikovaná vaskulárna demencia ťažkého stupňa a táto skutočnosť potvrdzuje, že poručiiteľka trpela touto chorobou, toto ochorenie je pravdepodobné aj vzhľadom na vysoký vek poručiiteľky. Zmeny jej v správaní potvrdili aj nestranní svedkovia a to najmä MUDr. G. a S. A.. Súd preto dospel k záveru, že aj s poukazom na znalecké posudky, výsluchy nestranných svedkov MUDr. G., S. A., poručiiteľka bola nespôsobilá na spísanie listiny o vydedení a preto je tento právny úkon neplatný.

Súd nepovažoval výpoveď svedka Ing. L. D. manžela odporkyne v 1. rade za vieryhodnú ohľadne tvrdení, že stav poručiiteľky bol veľmi dobrý až do roku 2006, pričom v tomto smere súd poukazuje na výpoveď nestrannej svedkyne Viery A., ktorá sa vyjadrila o potrebe opatery poručiiteľky, ktorá nespoznávala ľudí, tento jej stav bol asi 10 rokov pred smrťou poručiiteľky a taktiež na výpoveď svedka O. G., ktorý bol ošetrujúcim lekárom poručiiteľky a poznal jej zdravotný stav. Podstatou argumentácie MUDr. Turčeka boli tvrdenia, že zápisy všeobecného lekára sú nedostatočné, MUDr. G. nikdy nezodôvodnil diagnózu - demenciu, neoprel ju o žiadne fakty, neboli vykonané žiadne odborné vyšetrenia. Tieto argumenty dostatočne zdôvodnil súdom ustanovený znalec - znalecká organizácia, ktorej závery sú totožné so záverom znalca MUDr. Strhana o nespôsobilosti poručiiteľky na spísanie právneho úkonu a to listiny o vydedení. Navyše znalecká organizácia potvrdila odbornú spôsobilosť ošetrujúceho lekára pre konštatovanie demencie na základe zdravotnej dokumentácie, do ktorej vykonal záznamy ošetrujúci lekár MUDr. G., ktorý s ňou prichádzal do styku, hodnotil poručiiteľku ako stredne ťažko a postupne až ťažko dementnú, stav ťažkej demencie bol klinickým pracoviskom u nej stanovený v roku 2006, čo bolo už po vykonaní právnych úkonov, ale významne to spochybnilo a prakticky aj vylúčilo možnosť, že posudzovaná v čase oslavy tých narodenín bola k právnym úkonom spôsobilá.

Tvrdenia odporkyne v 1. rade o spôsobilosti poručiiteľky na spísanie listiny o vydedení boli vyvrátené odbornými závermi znalcov, ktorých súd v konaní ustanovil a vypočul ich. Skutočnosti týkajúce sa absencie odborných lekárskeho vyšetrení u poručiiteľky boli dostatočne objasnené znalcami, ktorí obaja potvrdili, že diagnózu stareckej demencie môže určiť aj všeobecný lekár a u pacientov v takom veku, ako bola poručiiteľka sú špeciálne odborné vyšetrenia nevhodné, lebo ich príliš zaťažujú a pritom nemajú podstatný význam, nakoľko ide o stav nezvratný. Pokiaľ sa poručiiteľke neordinovali lieky, bolo to preto, že poručiiteľka netrpela žiadnymi bludnými predstavami ani agresivitou voči okoliu a antialzheimeriká sú pri diagnóze cievná demencia kontraindikované. Taktiež z konfrontácie svedka MUDr. Turčeka a znalca MUDr. Strhana vyplýva, že obaja uvedení uznali, že obsah listiny o vydedení tak, ako bola napísaná, poručiiteľka sama určite napísať nevedela, niekto jej musel povedať, ako to má napísať, niekto jej to musel pripraviť.

V rovnaký deň ako bola datovaná listina o vydedení, bol spísaný aj závet, pričom vzhľadom na závery znaleckých posudkov je opodstatnené tvrdenie, že obe listiny niekto pripravil a poručiiteľke nadiktoval.

O trovách konania a o trovách štátu súd rozhodol podľa § 151 ods. 3 tak, že o nich rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať odvolanie do 15 dní od jeho doručenia na Okresný súd Nitra.

V odvolaní sa má popri všeobecných náležitostiach (§42 ods. 3) uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, v čom sa toto rozhodnutie alebo postup súdu považuje za nesprávny a čoho sa odvolateľ domáha.

Odvolanie proti rozsudku alebo uzneseniu, ktorým bolo rozhodnuté vo veci samej, možno odôvodniť len tým, že

- a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 221ods. 1,
- b) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- c) súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav veci, pretože nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- d) súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- e) doteraz zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú tu ďalšie skutočnosti alebo iné dôkazy, ktoré doteraz neboli uplatnené (§ 205a),
- f) rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda a dôvody odvolania môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na odvolanie.